Beringen, N29xN72

Fase 2

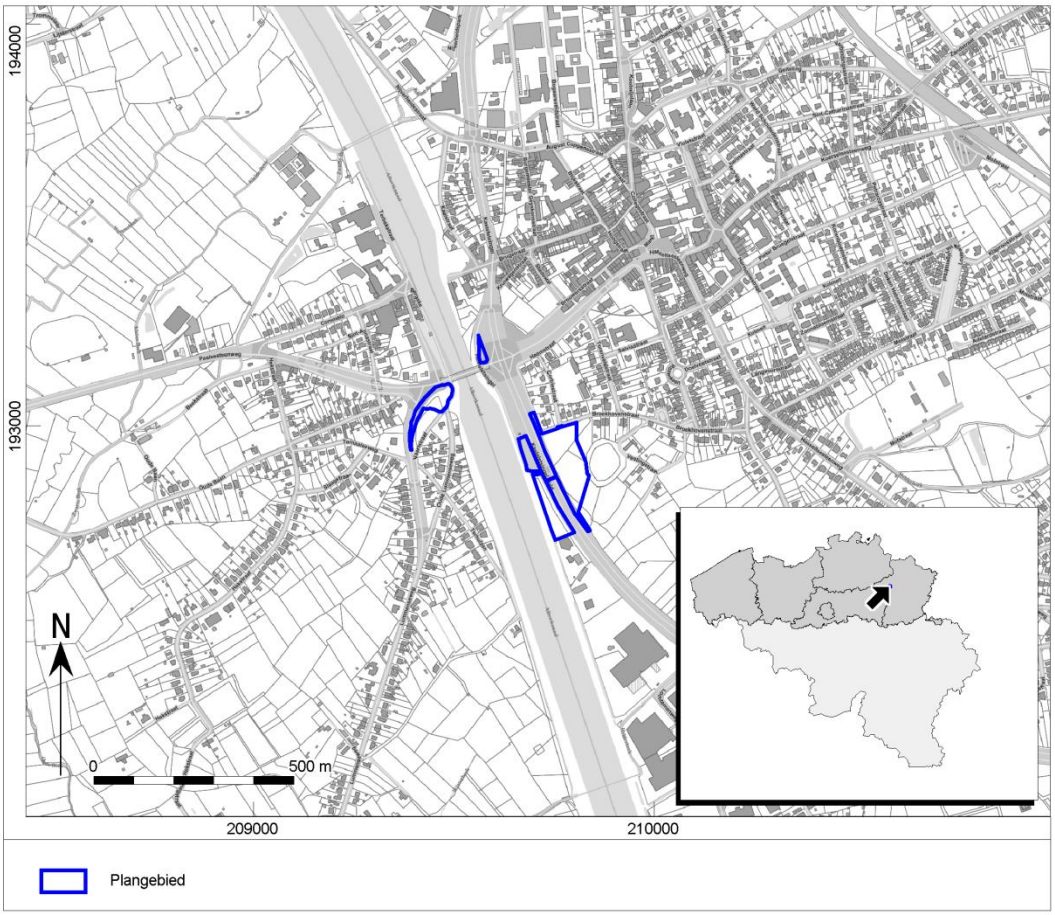
Programma van Maatregelen

Auteurs:
J. Siemons

Autorisatie:
B.A.T.M. Weekers-Hendrikx (OE/ERK/Archeoloog/2016/00095)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in november 2019 een nota opgesteld naar de archeologische waarde rond de kruising van de N29 en de N72 te Beringen (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een proefsleuvenonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen ontwikkelingen.

Afb. 1. Overzicht van het plangebied.

2 Gemotiveerd advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

Voor het plangebied is in het uitgestelde traject een bureauonderzoek uitgevoerd. De resultaten worden hieronder per onderzoeksfase kort besproken.

2.1.1 Bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is er sprake van een hoge archeologische verwachting voor de periode Middeleeuwen – Nieuwe Tijd, een middelhoge verwachting voor de periode Bronstijd – Romeinse Tijd en een lage verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum – Neolithicum in de waarschijnlijk onverstoorde en mogelijk verstoorde zones in het plangebied. Deze verwachting is gebaseerd op de landschapsgenese van het plangebied, de daarmee samenhangende bewoningsgeschiedenis en de aanblik van het plangebied op geraadpleegd historisch kaartmateriaal.

De gedeeltes van het plangebied zijn echter wel gunstig voor de verwachting aan eventuele resten en sporen van de Middeleeuwen. Dit door de aanwezigheid van de motte van Brouckhoven direct ten oosten van het plangebied. Eventuele archeologische resten uit deze periodes kunnen tevens voorkomen vanaf het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de basis van het maaiveld of vanaf de mogelijk aanwezige B horizont.

Op basis van de bovenstaande gegevens kon worden gesteld dat het plangebied onvoldoende onderzocht is en dat de kans op eventuele archeologische sporen aanwezig is. Een proefsleuvenonderzoek werd geadviseerd.

2.1.2 Proefsleuvenonderzoek fase 1 [ID 13398][1]

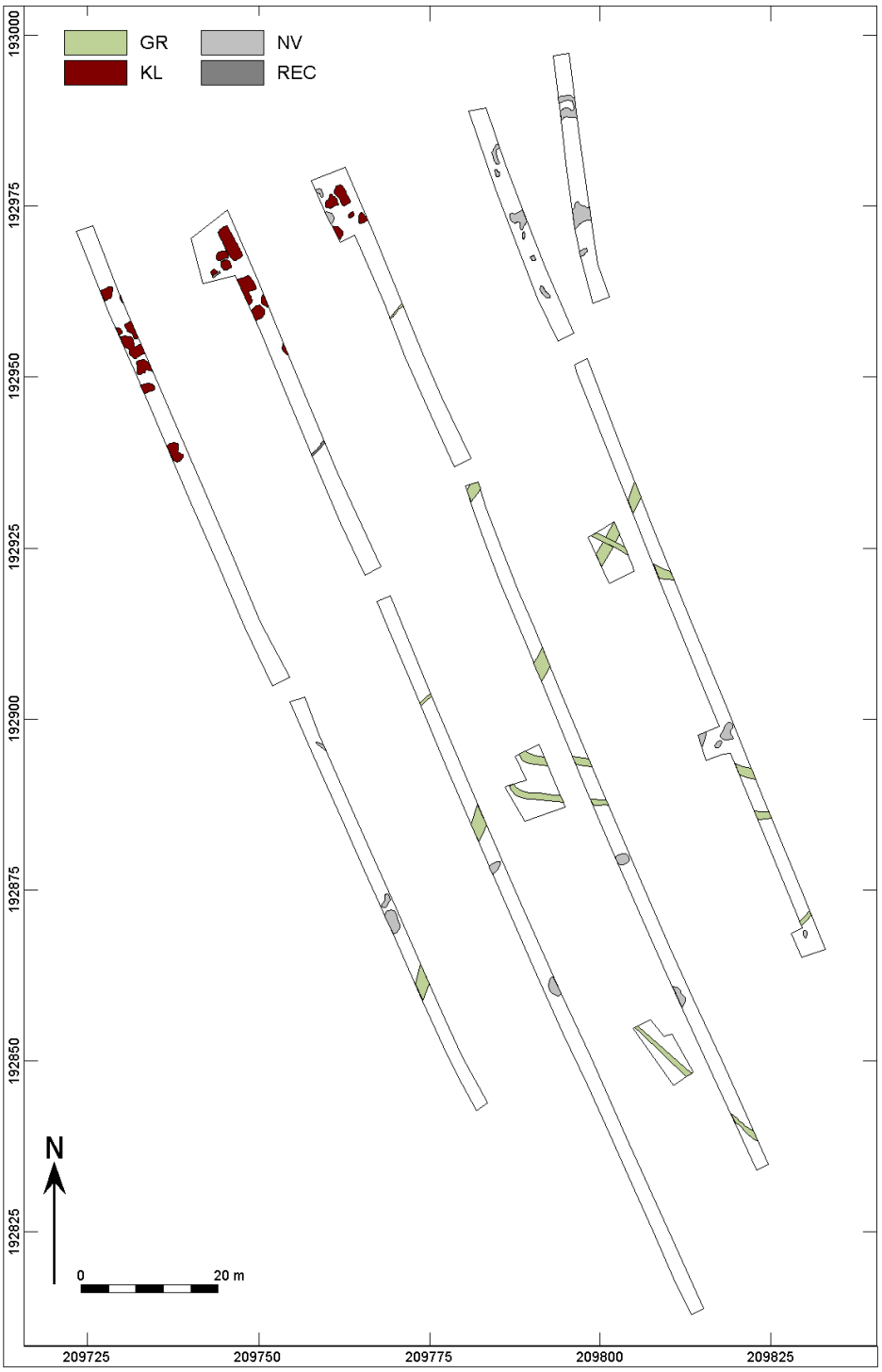
De sleuven aangelegd in de zones die niet grenzen aan het onderzoeksgebied van fase 2 leverden alleen maar recente verstoringen op (afb. 2). In het deel dat grenst aan het onderzoeksgebied van fase 2 werden in werkput 2, 3 en 4 archeologische sporen herkend in het vlak. Het ging om totaal 21 sporen. De sporen tekenden zich af als enkele grote kuilen met een sterk variërende vorm. De sporen tekende zich vrij duidelijk af in de natuurlijke ondergrond en leken door hun kleur eerder recentere datering te hebben. Bij het couperen van de sporen bleek dat de gecoupeerde sporen een diepte hadden van ca. 30 cm diepte. De sporen hebben een vlakke onderkant tot net op de Cg1 horizont. Hierdoor kunnen de sporen geïnterpreteerd worden als zandwinningskuilen.

Er werden dus geen archeologisch relevante sporen uit de vooropgestelde archeologisch periodes aangetroffen. Vervolgonderzoek bood door afwezigheid van archeologisch relevante sporen in het plangebied geen kans op kennisvermeerdering

2.1.3 Proefsleuvenonderzoek fase 2

Het proefsleuvenonderzoek van fase 2 werd uitgevoerd op 23 april 2020 (afb. 2). Tijdens het onderzoek werden enkele sporen aangetroffen. Het ging om enkele Nieuwe Tijds perceelsgreppels, twee mogelijke Late Middeleeuwse greppels en natuurlijke verkleuringen. De greppels worden alle gezien als sporen met weinig kennispotentieel bij nader onderzoek.

[1] Dit tekstdeel is met het oog op conformiteit (vrijwel) woordelijk overgenomen uit de nota: Belis, Siemons & Huizer, 2019.

Afb. 2. Gecombineerde allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek van fase 1 (alleen de westelijke sleuven, grenzend aan fase 2) en fase 2

2.2 Impactbepaling

Ter plaatse van het plangebied is men voornemens om de huidige brug te amoveren en te herbouwen, omdat deze niet meer voldoet aan de gestelde mobiliteitseisen. In het kader van het verhogen van de bruggen van het Albertkanaal en het wegwerken van de nog aanwezige versmallingen wordt de huidige brug vervangen door een nieuw en aanzienlijk langer exemplaar, met een andere oriëntatie. Daarbij wordt ook de omgevingsaanleg gewijzigd, voornamelijk met betrekking tot op de nieuwe brug aansluitende infrastructuur. De meest ingrijpende wijziging daarbij is de 'lus' op de oostelijke oever, die de nieuwe aansluiting zal vormen tussen de brug en de Kasteletsingel-Zuid. In de oksel van de lus zal daarbij tevens een wadi worden gegraven van circa 70-100 cm diep.

Zoals in de typedwarsprofielen is te zien, zal het opbouwpakket van de nieuwe of gewijzigde infrastructuur circa 30-50 cm dik worden. Echter, zoals de lengteprofielen tonen, zal het merendeel van de infrastructuur op of boven het huidige maaiveld worden aangelegd en blijven ontgravingen daarmee tot een minimum beperkt. De enige uitzonderingen zijn de nieuwe bruggenhoofden/-pijlers die als fundament voor de brug zelf dienen, alsook de nieuwe kaaimuur ter plaatse van de Kasteletsingel. Voor de bruggenhoofden/-pijlers zal tot circa 500-900 cm worden ontgraven (afhankelijk van de oever; daarbij is het uiteindelijke funderingsontwerp in handen van de aannemer en is dit ontwerp nog niet bekend), terwijl de nieuwe kaaimuur tot circa 650 cm –mv zal worden aangelegd. Dit komt doordat de aanleg van de nieuwe kaaimuur gepaard zal gaan met een plaatselijke verbreding van het Albertkanaal aan beide oevers, zoals te zien is op de luchtfoto waarop het ontwerp geprojecteerd is op de huidige situatie. In wezen wordt de huidige 'bottleneck' ter plaatse van de huidige bruggenhoofden tenietgedaan door de kanaalverbreding.

2.3 Potentieel tot kennisvermeerdering

Vervolgonderzoek biedt geen kans op kennisvermeerdering. Er werden alleen natuurlijke verkleuringen en greppels aangetroffen binnen het plangebied. De greppels kunnen grotendeels gerelateerd worden aan (historische) kaarten. De twee parallelle greppels en de noordelijke greppel S11 zijn vermoedelijk ouder, maar een duidelijk verband met de motte of een oudere occupatie is door afwezigheid van materiaal en bepaalde sporen die men dan zou verwachten niet aantoonbaar. De sporen worden dan ook allemaal gezien als zijnde sporen met ene laag kennispotentieel bij nader onderzoek. Omdat in het zuiden geen archeologische sporen aangetroffen zijn en het het verst weg ligt van de motte, is het zeer waarschijnlijk dat onder het bos ook geen sporen aanwezig zullen zijn. Ook kan het zijn dat de verstoring en afgraving van de bodem voor de Kasteletsingel hier de archeologische sporen heeft verstoord.

2.4 Bepaling van de maatregelen

Op basis van het bureauonderzoek is er sprake van een hoge archeologische verwachting voor de periode Middeleeuwen – Nieuwe Tijd, een middelhoge verwachting voor de periode Bronstijd – Romeinse Tijd en een lage verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum – Neolithicum in de waarschijnlijk onverstoorde en mogelijk verstoorde zones in het plangebied. Deze verwachting is gebaseerd op de landschapsgenese van het plangebied, de daarmee samenhangende bewoningsgeschiedenis en de aanblik van het plangebied op geraadpleegd historisch kaartmateriaal.

Omdat er een potentieel aan archeologisch waardevolle contexten was, is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in de zone van fase 2 van het plangebied. Hierbij werden er enkele sleuven uitgegraven om uitspraak te doen over de aanwezigheid van archeologische sporen. Tijdens dit onderzoek bleek dat het plangebied geen archeologisch relevante sporen bevatte. Er werden enkele Nieuwe Tijds perceelgreppels, twee mogelijke laatmiddeleeuwse greppels en natuurlijke verkleuringen gevonden. Deze sporen bieden weinig potentieel op kennisvermeerdering.

Vervolgonderzoek in het plangebied biedt daarom weinig tot geen potentieelvoor kennisvermeerdering. Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven, ook het gedeelte van het bos. Daarmee vormt het prospectief onderzoek met ingreep in de bodem (in de vorm van proefsleuven) het einde van het onderzoek voor fase 2 van het plangebied aan de kruising van de N29 en de N72 te Beringen.

Ondanks het advies tot vrijgeven van een gedeelte van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.